

På väg mot nästa 50!

I onda tider, som nu med krig, terror och våldsbrott, är det särskilt viktigt att påminnas om att världen och mänskligheten trots allt gör stora framsteg. Under detta sekels två första decennier har världen blivit rikare, ojämlikheten i fördelningen av den globala förmögenheten minskat, fattigdomstalen rasat och fler fått tillgång till utbildning och bättre hälsa (Waldenström 2023).

En berömd tysk filosof och nationalekonom anmärkte år 1845 att filosoferna bara ägnat sig åt att tolka världen, men nu gäller det att förändra den. För den moderna nationalekonomin, som har sin grund i tänkande bland 1700-talets skotska filosofer, har dock detta alltid varit klart. Ämnets fokus ligger på kunskap som krävs för att öka befolkningens välbefinnande och välbefinnande genom bättre resursutnyttjande, rättvis fördelning och hållbar tillväxt.

Denna mission speglas tydligt i innehållet i tidskriften *Ekonomisk Debatt* under dess första femtio år. Med anledning av femtioårsjubileet gav Nationalekonomiska Föreningen i uppdrag till professor Eskil Wadensjö att tillsammans med medhjälpare sammanställa och kvalitetssäkra tidskriftens artikelregister. Som så ofta när det gäller stora databaser har detta varit ett mer omfattande arbete än det från början verkade. Men nu är det slutfört och på grundval av det kan Wadensjö i detta nummer ge en översikt över tidskriftens första halvsekel. Detta kompletteras med minnen och reflektioner av sju av tidskriftens redaktörer under dessa år.

Texterna belyser på olika sätt tidskriftens utveckling och dess betydelse i den svenska ekonomisk-politiska debatten. De ger också exempel på de tekniska språng som tagits under perioden. Som redaktör i dagens era av e-postkorrespondens och ordbehandlingsprogram ter sig arbetet som en västanfläkt jämfört med den hantering av faxutskrifter och tjocka manuskriptbrev som tidigare generationer fick hantera. En av oss, Lars, har förresten varit med om båda delarna, som redaktör nu såväl som för ett trettio-tal år sedan, och fick då vara med om övergången från fax och brev till e-post. I och med det här numret tar vi ännu ett steg framåt i den tekniska utvecklingen, vilket vi får anledning att återkomma till nedan.

Någon kanske till äventyrs funderar över om en tidskrift som *Ekonomisk Debatt* även behövs i vår tid med många multimediala kanaler och debattfora? Vi tycker att artiklarna i detta nummer, de som inte särskilt är skrivna för vårt jubileum, tydligt visar att så är fallet. För det första fortsätter i detta nummer den debatt som förts i tidskriften under hösten om pen-

ningpolitiken och växelkursen, som initierades med anledning av en studie av Fredrik N G Andersson och Lars Jonung. För debatter som denna, som kräver utförliga resonemang, är *Ekonomisk Debatt* särskilt väl lämpad. Ett andra exempel är den artikel, skriven av priskommitténs ledamöter, där *Ekonomisk Debatt* traditionsenligt kan ge en utförlig presentation och förklaring av årets Ekonomipristagare Claudia Goldins arbete.

För det tredje kan de tre kortare artiklar i detta nummer, som presenterar studier av svenska forskare, ses som exempel på olika funktioner som *Ekonomisk Debatt* fyller. Många svenska nationalekonomer väljer i dag att i första hand publicera sina arbeten i engelskspråkiga tidskrifter med sakkunniggranskning som riktar sig till det internationella vetenskapssamhället. Här är *Ekonomisk Debatts* främsta uppgift att tillgängliggöra resultaten även för svenska läsare och beslutsfattare. Ett exempel i detta nummer är Martin Ljunges artikel som undersöker i vilken utsträckning stödet för populistiska politiker och idéer påverkades av valet av Donald Trump som president i USA.

Inte sällan är internationellt publicerad forskning, till skillnad från Ljunges, baserad på svenska data. Ett sådant exempel i detta nummer ger artikeln av Henrik Andersson, Ina Blind, Fabian Brunåker, Matz Dahlberg, Jacob Granath, Greta Fredriksson samt Che-Yan Liang. De finner att den svenska polisens lista över utsatta områden minskar efterfrågan på bostäder i dessa områden. Samtidigt visar just denna artikel särskilt tydligt att forskning baserad på svenska data av hög kvalitet både kan uppmärksammas internationellt och ha hög relevans för svensk debatt i aktuella frågor. Detta nummer av tidskriften publiceras nämligen samtidigt som Polismyndigheten offentliggör sin nya lista över sådana områden.

Det är emellertid inte alltid som forskning om specifika svenska förhållanden är av stort internationellt intresse. Svenska forskare väljer ibland att hellre använda data från exempelvis USA eftersom det kan underlätta publicering. Men svenska politiska beslut är i hög grad beroende av kunskap om svenska förhållanden. I detta nummer finns även ett exempel på sådan forskning, nämligen en prognosutvärdering av svenska hushålls ränteförväntningar, gjord av Göran Österholm och Pär Österholm. Denna artikel är ett originalbidrag som inte tidigare publicerats på engelska.

Sammantaget visar dessa artiklar prov på hur *Ekonomisk Debatt* även i dag kan bidra till kvalificerad debatt och spridning av viktiga forskningsresultat i frågor som är av stor betydelse för svensk politik och svenskt näringsliv. Alternativen är få, särskilt när det krävs artiklar av lite större omfattning eller där slutsatserna inte omedelbart griper in i dagspolitikens för stundens mest brännande frågor.

Man kan ändå på goda grunder ifrågasätta om svenska skattebetalare får tillräcklig avkastning på de trots allt betydande resurser som avsätts till nationalekonomisk forskning på svenska universitet och institut. I en studie 1969 konstaterade Assar Lindbeck och Karl Jungenfelt att svensk nationalekonomisk forskning under de första decennierna efter andra världskriget

inte höll genomgående hög internationell standard. Mycket kunde karakteriseras som ”utredningar” där frågorna kanske var av relevans för svenska beslutsfattare, men där den praktiska användbarheten ändå kunde brista på grund av att man var för långt från forskningsfronten.

Efter detta kärva besked genomfördes, inte minst genom dessa två personers agerande, en omfattande omläggning av ämnets forskning och forskarutbildning, inriktad på att nå internationell publicering och konkurrenskraft. Att denna omläggning nått framgång har visats bl a i en studie av Anders Björklund (2014). Men för att de svenska finansierarna, till stor del skattebetalarna, ska få god avkastning krävs även att forskningsresultat kommuniceras och appliceras på svenska problem och förhållanden. För dem är toppubliceringar snarare ett medel än ett mål. Som visats i två studier som vi publicerat denna höst (Alvesson och Sjöholm 2023; Lundälv 2023) finns det i dag anledning att fråga om kollektivet av svenska forskare i nationalekonomi har funnit den rätta balansen (eller den optimala punkten på transformationskurvan för att tala nationalekonomiska) mellan att lägga tid på internationell publicering och engagemang i kunskaps spridning och debatt på hemmaplan.

I alla händelser är *Ekonomisk Debatt* ett viktigt verktyg för att nå en sådan balans, vilket tidskriftens historia visar. Men tidskriftens förmåga till framgång på dagens mediearena, särskilt när det gäller att bidra till aktuella debatter, begränsas av de långa ledtider mellan skrivande och läsning som är en följd av kvalitetskrav som kräver kommunikation mellan författare och redaktörer, redigering, korrekturläsning, tryckning och postdistribution. Sådana kvalitetskrav är en viktig del av det som bidragit till tidskriftens starka ställning och framgång. Sedan några år har vi dock utan eftergifter kunnat korta ledtiderna genom publicering *online* i pdf-format av texterna samtidigt som de går till tryck.

Nu tar vi ett nytt, och större, steg i denna riktning genom att fr o m detta nummer lägga ut manuskripten i HTML-format före korrekturläsning på Nationalekonomiska Föreningens hemsida. Därmed kommer texterna bli tillgängliga närmare fem veckor före utdelningen av den tryckta tidskriften. Priset för detta är att texten kan skilja sig något från den version som efter korrekturläsning hamnar i den tryckta tidskriften. För att detta pris ska bli så lågt som möjligt kommer vi att vara mer strikta kring vilka slag av ändringar som tillåts, med förhoppning att författarna (kanske även redaktörerna) kommer att bli mer noggranna innan de släpper ifrån sig texterna.

Denna förändring innebär alltså att tiden mellan att en text skrivs och läses blir avsevärt kortare. Därtill blir det lättare att läsa artiklarna i mobiltelefon och att länka till annat material, repliker osv.

Med dessa förändringar hoppas vi skapa förutsättningar för att *Ekonomisk Debatt* ska förbli Sveriges ledande forum för ekonomisk debatt även de kommande femtio åren!

Karin Edmark och Lars Hultkrantz

REFERENSER

Alvesson, M och F Sjöholm (2023), ”Ekonomiprofessorers genomslag i vetenskap och forskningskommunikation”, *Ekonomisk Debatt*, vol 51, nr 5, s 64–74.

Björklund, A (2014), ”Nationalekonomisk toppforskning i Sverige – omfattning, lokalisering och inriktning”, *Ekonomisk Debatt*, vol 42, nr 5, s 6–19.

Jungenfelt, K G och A Lindbeck (1969), ”Den nationalekonomiska forskningen i Sverige efter Andra världskriget”, *Nationalökonomisk*

Tidsskrift, vol 107, s 237–247, <https://tidsskrift.dk/nationaloekonomisktidskrift/article/view/61393/86084>.

Lundälv, J (2023), ”Nationalekonomen på traditionella debattscenen – analys av nationella debatter”, *Ekonomisk Debatt*, vol 51, nr 7, s 50–62.

Waldenström, D (2023), ”Världen blir mer jämlik – ska vi tacka de superrika?”, *Affärsvärlden*, 14 oktober 2023.